

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU
Yhdessä enemmän

4-vuotiaan lapsen neurologinen arvio (Lene)- Ohjaus- video Somalivanhemmille

Abdulkadir Aniso, Iidle Aniso, Jama Khadija

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU
Yhdessä enemmän

Laurea-ammattikorkeakoulu

4-vuotiaan lapsen neurologinen arvio (Lene)- Ohjausvideo
Somalivanhemmille

Aniso Abdulkadir,
Aniso Iidle,
Khadija Jama
Hoitotyö
Opinnäytetyö
Syksy, 2017

Laurea-ammattikorkeakoulu

Tiivistelmä

Hoitotyö

Terveydenhoitaja (AMK)

Aniso Abdulkadir, Aniso Iidle, Khadija Jama

Ohjausvideo 4-vuotiaan lapsen neurologisesta arviosta (Lene) Somalivanhemmille

Vuosi

2017

Sivumäärä 40

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on tuottaa ohjausvideo somalivanhemmille lapsen 4-vuotisen Lene:stä. Tavoitteena on lisätä somalivanhempien ymmärrystä leikki-ikäisen lapsen neurologisesta arviosta eli Lene:stä sekä lieventää heidän pelkoja.

Tilastokeskuksen mukaan Suomessa asui vuonna 2016 noin 20 000 äidinkielenään somalia puhuvaa asukasta. Neuvolapalveluihin hakeutuu yhä enemmän somalialaistaustaisia perheitä. Video on suunnattu somaliperheiden lisäksi myös neuvoloihin terveydenhoitajien työvälineeksi helpottamaan kommunikaatiota kielimuurin vuoksi.

Leikki-ikäisen lapsen neurologisessa kehityksessä eli Lenessä on tavoitteena saada selville lapset, joilla on mahdollisesti kehityksessä häiriöitä, viivettä ja riski kehittyä oppimisvaikeuksia, jotta heidät voidaan ohjata oikeanlaisten tukitoimien piiriin.

Opinnäytetyö on toiminnallinen. Opinnäytetyön teoreettisen viitekehyksen perustana ovat luotettavat lähteet. Lähteiden valinnassa ja merkitsemisessä olimme huolellisia.

Palautekyselyiden perusteella monet Somaliäidit kokivat videon hyödylliseksi. Videotamme arvioi myös somalinkielinen terveydenhoitaja, joka on tällä hetkellä töissä neuvolassa. Hän oli sitä mieltä, että video on hyvin toteutettu ja se on tarpeellinen somalivanhemmille.

Asiasanat: Lene, Somalialainen kulttuuri, video ohjaaminen, 4-vuotiaan laaja terveystarkastus

Aniso Abdulkadir, Aniso Iidle, Khadija Jama

A guidance video about the neurological assessment of a 4-year-old child (Lene) for Somali parents

Year 2017 Pages 40

The purpose of this thesis was to provide a guidance video for Somali parents about a 4-year old child's Lene. The aim of the video is to increase Somali parents' understanding of the neurological assessment of a child (Lene) and to relieve their fears.

According to the statistics in 2016, there were about 20 000 native somali speakers in Finland. Child health services are increasingly attracting Somali families.

The video is directed not only to Somali families, but also as a tool for public health nurses to facilitate communication because of the language barrier.

The aim of a child's neurological development (Lene) is to find out children who may be experiencing developmental disturbances, delays and the risk of developing learning difficulties in order to be able to guide them to the right kind of support systems.

The thesis is functional. The theoretical framework of the thesis is based on the literature of the field.

Based on the feedback questionnaire, many Somali mothers found the video useful. Our video is also evaluated by a Somali public health nurse who is currently working in a child welfare clinic. In her opinion the video was well executed and it is useful for Somali parents.

Keywords: Lene assessment, Somali culture, video guidance, a four-year-old child extensive health-check

Sisällys

1	Johdanto	6
2	Somalialainen kulttuuri	6
	2.1 Perhesuhteet ja lasten kasvatus	7
	2.2 Uskonto	8
3	4-vuotiaan lapsen laaja terveystarkastus ja Lene	9
	3.1 Fyysinen kehitys ja motoriikka	11
	3.2 Psykkinen kehitys ja sosiaaliset suhteet.....	12
	3.3 Lenen historia	13
	3.4 Tutkimukset suorittaminen ja sisältö	13
	3.5 Arvioinnin ja jatkotutkimusten tarpeen arviointi	14
4	Monikulttuurinen videon ohjaus hoitotyössä.....	15
5	Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoitteet	16
6	Toiminnallinen opinnäytetyöprosessi.....	17
	6.1 Videon suunnittelu ja toteutus	18
	6.2 Videoinnin arviointi.....	19
7	Pohdinta	23
	7.1 Opinnäytetyön eettisyys ja luotettavuus	23
	7.2 Johtopäätökset, hyödynnettävyys ja kehittämisideat.....	24
	7.3 Itsearviointi	25
	Lähteet	27
	Liitteet	30

1 Johdanto

Tilastokeskuksen tilastojen mukaan Suomessa asui vuonna 2016 noin 20 000 äidinkielenään Somaliaa puhuvaa asukasta. Neuvola palveluihin hakeutuu yhä enemmän somalialaistaustaisia perheitä, minkä vuoksi hyvä yhteistyö neuvolan kanssa kulkee käsi kädessä lapsen sekä perheen terveyden edistämässä.

4-vuotistarkastus on ensimmäinen neuvolantarkastus mikä olisi suositeltavaa tehdä kaksin lapsen kanssa, ilman vanhemman läsnäoloa. Kielimuurin takia on myös vaikeaa selittää vanhemmalle tarkastuksen tarkoitusta. Tämän vuoksi päädyimme tekemään tämän videon Somalivahemmille.

Aiheen tähän videoon saimme koulun lehtorilta, jolloin päätimme hyödyntää tässä opinnäytetyössä kulttuuristaamme ja kielitaitoamme. Vanhempien on helpompaa viedä lastaan neuvolaan, kun he ovat jo tietoisia tulevasta, sekä ovat jo nähneet videotamme Lene:stä.

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on tuottaa ohjausvideo somalivanhemmille lapsen 4-vuotis Lene:stä, missä näytämme konkreettisesti mikä on Lene ja mitä siinä tehdään.

Opinnäytetyön tavoitteena on lisätä somalivanhempien ymmärrystä leikki-ikäisen lapsen neurologisesta arviosta eli Lene:stä. Tavoitteena on myös lieventää somalivanhempien pelkoja sekä lisätä tietoa siitä mitä Lene sisältää ja miksi sitä tehdään.

2 Somalialainen kulttuuri

Somalialaisia turvapaikanhakijoita alkoi saapua Suomeen merkittävässä määrin vuonna 1990-luvulta lähtien sisällissodan seurauksena. Suurin osa ensimmäisistä tulijoista oli miehiä, mutta naisten ja lasten määrä lisääntyi perheenyhdistämisen myötä. (Martikainen & Tiilikainen 2007, 269.)

Somalialainen kulttuuri on saanut vaikutteita historian eri tapahtumista. Ennen länsimaisten valtioiden tuloa Afrikkaan, Somaliassa elivät beduiinit ja nomadit joiden

elinkeinona oli maanviljely ja eläintenhoito sekä paimentaminen. (Abdulkarim M. 2017.)

Klaanijärjestelmä on nimetty ensimmäisten somali esi-isien nimien mukaan. Klaanijärjestelmät ovat suvun jatke, jolla perheet tunnistavat toisiaan. Klaani tarjoaa turvaa ja yhteisön, jonka jäsenet ovat vahvasti sidoksissa toisiinsa. Ennen sisällissotaa klaanit elivät sovussa ja usein mahdolliset ristiriidat saatiin sovittua klaanin vanhimpien kanssa. (Abdulkarim M. 2017.)

Somalian kirjakieli on luotu vasta 1972 ja siitä johtuen Somaialaisilla on vahva suullinen perintö. Suullinen viestintä on Somalien keskuudessa kirjoitettua merkityksellisempää. Maahanmuuttajan, joka on tottunut suulliseen viestintään, on vaikeaa järjestää suomalaisessa yhteiskunnassa, jossa kaikki tärkeät viranomaisviestit tulevat kirjallisesti. Osa saattaa olla myös luku- ja kirjoitustaidottomia. Kaikki ajanvaraukset kannattaa näinollen aina kertoa myös suullisesti heille. (Mölsä & Tiilikainen 2007, 452-453.)

2.1 Perhesuhteet ja lasten kasvatus

Somalialaisten ensisijainen syy avioitumiselle on lasten teko. Miespuolisten perillisten katsotaan lisäävän isäpuoleisen suvun kunniaa ja voimaa sekä kohottavan isän asemaa ja mainetta. Ankarissa oloissa asumisen seurauksena halutaan tuottaa paljon jälkeläisiä, korvaamaan luonnollisen poistuman. Väestön taisteluvahvuus ja poliittinen voima ovat myös lukumäärällisestä vahvuudesta riippuvaisia. Sen tähden jatkuvana tavoitteena on suuri pääluku. (Lewis 2014, 25.)

Somalien saapuminen Suomeen alkoi vuonna 1990, koska Somaliassa puhkesi sisällissota. Suomessa Somalimiehet ovat menettäneet perheessä paikkansa perheenelättäjänä; työttömyysaste on korkea. Nykyään kasvava määrä somalimiehiä ja -naisia ovat joko töissä tai opiskelevat. Suurin osa somaliäideistä ovat kotona, hoitavat lapsia ja tekevät kotitöitä. (Tiilikainen 2003, 60-61.)

Perhe on somalialaisessa kulttuurissa hyvin tärkeä, perheeseen kuuluu koko suku ja jossain määrin jopa koko klaani. Perheiden on autettava ja huolehdittava toisistaan. Kunnioitus vanhempia kohtaan on todella korkea. Äidin rooli on hyvin ylistetty per-

heen keskuudessa. Arjessa äiti huolehtii kodista ja lapsista. somalialaisessa runouudessa mainitaan hyvin paljon äidin tärkeyttä. Äitiä pidetään epäonnistuneena, jos lasten ulkoinen olemus on epäsiisti, koti on likainen tai äiti ei hallitse kodin kokonaisuutta. Lasten odotetaan kunnioittavan ja tottelevan vanhempiaan. Lapsen puolesta tehdään toisaalta paljon, esimerkiksi ruokailu tilanteissa autetaan ja lasta myös puetaan hyvin pitkälle. Suomessa lapsia kannustetaan itsenäisyyteen, toisin kuin somalikulttuurissa äidin on tehtävä kaikki lapsensa puolesta. Somalialaiset eivät tunnista uhmaa tai murrosikää samoilla käsitteillä kuin Suomessa. Vanhemmille ei saa huutaa tai osoittaa mieltään. (Abdulkarim, M 2017.)

2.2 Uskonto

600-luvulla Saudi-Arabiassa, islam uskonto on saanut alkunsa. (Mölsä & Tiilikainen 2007.) Islam on arabian kielinen sana, joka tarkoittaa omistautumista tai antautumista. Mohammed (rauha olkoon hänen kanssa) on viimeisin profeetta, ja myös Allahin sanansaattaja. Mohammedin (rauha olkoon hänen kanssa) kautta islam uskonto on levinnyt ympäri maailmaa.

Islamissa on viisi pilaria joita ovat uskontunnustus, rukous, paasto, almujen anto ja pyhiinvaellus matka Mekkaan (Hajj). Muslimin arjessa näkyvät aikaisemmin mainitut viisi pilaria, joita ovat rukoilu viisi kertaa päivässä, se on pakollinen teko islamissa. Kerran vuodessa pitää kuukauden verran paastota auringon noususta auringon laskuun, sen merkitys on elimistön puhdistuminen ja kärsivällisyyden koitteleminen. Almuja tulee antaa köyhille, jos on varaa. pyhiinvaellus matka tulee tehdä Mekkaan kerran elämässä, jos on varaa. (Gregorian 2003.)

Islam tulee arabiankielisestä sanasta, joka tarkoittaa rauhaa, puhtautta, omistautumista ja hyväksymistä. Islam on maailman toiseksi suurin sekä nopeimmin kasvava uskonto. Islamin vaikutus eri kulttuureissa on näkyvää.

Suomessa on arviolta n. 65 000 muslimia. Somalialaiset ovat suurin muslimiryhmä Suomessa. Islamista on tullut Suomessa enemmän tiedostetumpi osa somalialaisten perheiden elämää. (Akar & Tiilikainen 2011.)

Somalialaisessa arjessa uskonto näkyy muun muassa pyhissä ajoissa esimerkiksi Ramadan, juhlissa joista tärkeimmät ovat Id-juhlat. (id al-fitr ramadanin eli paastokuukauden jälkeen ja id al-adha pyhiinvaelluksen jälkeen), lasten kasvatuksessa ja uskonnollisessa opetuksessa koulussa, pukeutumisessa, ruokailuun ja teurastukseen liittyvissä

käytännöissä (halal ruokavalio), terveydenhoitoon liittyvissä käsityksissä. (Akar & Tiilikainen 2011.)

3 4-vuotiaan lapsen laaja terveystarkastus ja Lene

Laajassa terveystarkastuksessa arvioidaan 4-vuotiaan lapsen kokonaisvaltaista hyvinvointia. Se sisältää myös arvion vanhempien terveydestä ja hyvinvoinnista sekä arvion kasvuympäristöstä. Neuvolalääkäri ja terveydenhoitaja arvioivat yhdessä perheen ja päiväkodin työntekijöiden kanssa lapsen kasvua ja kehitystä. (THLa 2015.)

Kliiniseen tutkimukseen kuuluu kasvun seuraaminen eli paino, pituus, päänympäryys, ja näkö. Käynnillä mitataan lapselta myös verenpainetta ja annetaan rokotusohjelmaan kuuluva rokotesarja; jäykkäkouristus, kurkkumätä, hinkuyskä ja poliota vastaan joka on nelosrokote. (Armanto & Koistinen 2007, 122.)

Lapselle tulee kertoa etukäteen mitä käynnin aikana tehdään, jotta mittaustilanteesta tulisi miellyttävä kaikille osapuolille. Neuvolan mittausvälineiden tulee olla asianmukaiset, jotta kasvun seuranta olisi luotettava. Mittaustekniikan tulee myös olla tarkka, jotta ei tulisi virheitä mittauksessa. Jos kasvukäyrässä näkyy huomattava ero, tulisi mittaajan mitata uudelleen. (Armanto & Koistinen 2007, 122.)

Lapsen painoa seurataan neuvolassa, jotta voidaan ennaltaehkäistä sairauksia ja terveysongelmia. Painon mittaamisen tarkoitus on myös seurata ravitsemuksen riittävyyttä. (THLb 2015.)

Pituuskasvun seurannan tarkoituksena on nopeuttaa vähäoireisten sairauksien ja häiriöiden toteamista. Käytännössä pituutta arvioidaan suhteellisena pituutena, joka ilmaisee, paljonko tutkittava pituus poikkeaa standardideviaatioina samanikäisten ja samaa sukupuolta olevien terveiden, normaalipainoisten lasten keskipituudesta. Pituuskasvun taittuminen ei siis välttämättä tarkoita kasvunopeuden hidastumista. (THLc 2016.)

Päänympärystä mitataan kaikilla neuvolakäynneillä. Kallon saumojen ollessa erillään (6-20kk ikään), voi ainoa merkki aivopaineen kohoamisesta olla kiihtyvästi kasvava

päänympäryys. Jos pään kasvu kiihtyy se voi olla merkki aivoselkäydinnesteen kierron estymisestä tai sen takaisinimeytymisen estymisestä sekä sen taustalla voi myös olla neurometabolinen sairaus. Jos pään kasvu on hidasta siihen voi olla syinä jokin neuro-metabolinen tauti tai se, että kallojen saumat ovat luutuvat ennenaikaisesti. (Mäki ym. 2016, 30-31.)

Lähi- ja kaukonäkö tutkitaan LH-taulujen avulla ja karsastusta tutkitaan silmämääräisesti. Yhteisnäön tarkastuksessa, molempien silmien, tarkkuus pitää olla 0.50 tai parempi. (Mäki ym. 2016, 68.)

Tavoitteena leikki-ikäisen lapsen neurologisessa kehityksessä on saada selville lapset, joilla on mahdollisesti kehityksessä häiriöitä tai viivettä ja riski kehittyä oppimisvaikeuksia ja jotka tarvitsevat erityisiä tukitoimia ja oikeanlaisia tutkimuksia. Arvioinnin tavoitteena on myös selvittää vaikeasti havaittavat poikkeavuudet normaalista kehityksestä. (Mäki ym. 2016, 83.)

Lene:n sisältö on jokaisella ikäryhmällä vähän erilainen. 4-vuotiaan Lene sisältää hieno -ja karkeamotorisia tehtäviä mm. varpailla kävelyä, yhdellä jalalla seisominen ja pallotelu. Puheen ymmärtämisen ja käsitteet mm. kolmeen laskeminen ja kysymysten ymmärtäminen, silmä-käsi-yhteistyön; helmien pujottelu, saksilla leikkaaminen ja mallikuvioiden jäljentäminen, kuullun hahmottamisen; Lene kirjasta sanotaan kolme saman kuulloista sanaa ja pyydetään lasta osoittamaan pyydettyä sanaa. Esim. Saha, raha, maha. Näytä missä maha.

Karkeamotoriikan, visuaalisen hahmottamisen ja lukuvalmiuksien arviot sisältävät tehtäviä. Tehtävistä suoriutumista arvioidaan käsikirjan ohjeiden mukaan. Arviointikriteerit ovat 0=normaali/iänmukainen, 1=lievä viive /epäily viiveestä ja 2=selvä viive/poikkeavuus. Puheen tuottamista, vuorovaikutusta, tarkkaavaisuutta, omatoimisuutta ja leikkiä arvioidaan tutkimustilanteessa laadullisesti tarkkailemalla sekä vanhemmilta ja päivähoitostaa saadun tiedon perusteella. (Mäki ym. 2016, 89.) Katso taulukko 1.

Taulukko 1: Lene 4-vuotiaan tutkiminen. (Valtonen ym. 2007. Lene arviointilomake.)

<p>4.1 Näköhavainto</p> <p>4.1.1 LH-taulut</p> <p>4.1.2 Karsastus silmämääräisesti arvioiden</p>	<p>4.2 Kuulohavainto</p>
---	---------------------------------

4.1.3 Peitinkoe 4.1.4 Valoheijaste 4.1.5 Konvergenssi	
4.3 Karkeamotoriikka 4.3.1 Kävely 4.3.2 Varpailla kävely 4.3.3 Yhdellä jalalla seisominen 4.3.4 Hyppääminen 4.3.5 Pallottelu	4.4 Poikkeavat liikkeet 4.5 Vuorovaikutustaidot 4.6 Tarkkaavaisuus 4.7 Puheen tuottaminen
4.8 Puheen ymmärtäminen ja käsitteet 4.8.1 Kaksiosaisten ohjeiden noudattaminen 4.8.2 Kolmeen laskeminen 4.8.3 Kysymysten ymmärtäminen 4.8.4 Värien nimeäminen	4.9 Kuullun hahmottaminen
4.10 Silmä-käsi-yhteistyö 4.10.1 Mallikuvioiden jäljentäminen 4.10.2 Sillan rakentaminen kolmesta palikasta 4.10.3 Helmien pujottelu 4.10.4 Saksilla leikkaaminen	4.11 Leikki 4.12 Omatoimisuus

3.1 Fyysinen kehitys ja motorikka

4-vuotias lapsi kasvaa pituutta noin 5 - 10 cm ja hänen painonsa nousee noin 3kg vuodessa. Lapsi alkaa kasvaa tasaisesti ja mittasuhteet tasoittuvat, eikä pää enää ole isomman näköinen, kuin muu kehonosat. (MLL 2016.)

4-vuoden iässä lapsen motoriset taidot kehittyvät. Lapsi luottaa omiin kykyihinsä. Kävelyn ja juoksemisen lapsi hallitsee. Nyt uskallusta on ja halua kokeilla kaikkea uutta, kun lapsi kokee liikkeiden sujuvan jouhevasti ja liikkeisiin on tullut nopeutta.

Lapsella on nyt rohkeutta kokeilla vaikeimpiakin aktiviteetteja esimerkiksi kiipeilyä, tasapainoleikkejä jossa lapsi oppii kehon hallitsemista tai korkealla keinumista. Tässä iässä koordinaatio tehtävät onnistuvat, kuten hyppiminen ja yhdellä jalalla seisominen 10 sekunnin ajan. Lapsi pystyy hyppimään narun yli ilman tukea tasajalalla. 4-vuotias osaa ottaa kopin ja kykenee itsekin heittämään palloa toiselle. 4-vuotiaalle alkaa myös muodostumaan kilpailuvietti. Lapsi alkaa kilpailla muita lapsia ja itseään vastaan. Tässä iässä lapsi alkaa myös harjoittelemaan pyöräilemistä. (Alfvén & Hofsten 2011, 61 - 62; Valtonen ym. 2007, 19; Murphy 2008, 108.)

Lapsen käden ja silmän koordinaatio kehittyvät. 4-vuotias alkaa pitämään muovailemisesta, oppii leikkaamaan saksilla suoraa viivaa ja napittamaan isoja nappeja takissa. Käsi -ja puutöiden tekeminen lapsen kanssa on hyödyllistä lapsen oppimiselle. 4-vuotias auttaa mielellään kotitöissä. Keittiössä lapsi voi pilkkoa pehmeitä vihanneksia ja hedelmiä. Näistä yhteisistä puuhista lapset nauttivat. (MLL 2017)

3.2 Psyykkinen kehitys ja sosiaaliset suhteet

4-5-vuotiaan lapsen elämässä leikillä on tärkeä merkitys, sen tähden tätä kehitysvaihetta kuvaa hyvin leikki-ikä nimitys. lapset ovat tässä iässä motorisesti hyvin taitavia. uusien taitojen oppiminen luo lapselle myönteistä minäkuvaa ja hyvää itsetuntoa. Leikki-ikäisen lapsen leikit ovat monimutkaisia mielikuvitusleikkejä ja roolileikkejä. Leikit ovat lapselle hyvä tapa käsitellä niitä asioita, jotka ovat hänelle keskeisiä psyykkisessä kehityksessä. Leikkien muoto ja sisältö muuttuvat lapsen kasvaessa, mutta leikin merkitys lapsen kehityksessä jatkuu murrosikään saakka. Lapsi alkaa sisäistää ja matkimaan vanhempiaan. (Kumpulainen, K. Aronen, E. ym. 2016.)

Olennaista lapsen kasvun ja kehityksen kannalta on vanhemman ja lapsen välinen kiintymyssuhde. Se on edellytys lapsen neurobiologian, kognitiivisten ja sosiaalisten taitojen sekä tunne-elämän kehittymiselle. (Mäki ym. 2016, 99.)

Vanhemmat toimivatkin lapselleen esikuvina monessa asiassa. Lapsi oppii vanhemmiltaan miten suhtautua esimerkiksi harrastuksiin tai perheeseen. Monet taidot kehittyvät lapsella tässä iässä, kuten tarkkaavaisuus, keskittymistaidot sekä tunteiden ja kättäytymisen säätelytaidot. (Kumpulainen, K. Aronen, E. ym. 2016.)

Psykososiaalisen kehityksen puolesta on hälyttävää, jos lapsi ei jostain syystä kykene solmimaan ystävyysuhteita tai leikkimään vastavuoroisesti. Ensisijaisesti selvitetään vanhempien luvalla päivähoidon käsityksiä työntekijöiltä. Pyydetään tarvittaessa psykologin arviota, sekä tilannetta pohditaan neuvola- ja kuntoutustyöryhmässä.

Jos ongelmia ilmenee puheen tuottamisessa, kysymysten ja käsitteiden ymmärtämisessä, ohjeiden noudattamisessa tai kuullun hahmotuksessa on lasta syytä lähettää tutkimuksiin puheterapeutille. (Lastenneuvolaopas 2004.)

3.3 Lenen historia

Lene-menetelmä on Pohjois-Karjalan keskussairaalan lastenneurologian yksikön työryhmän keksimä tutkimusmenetelmä. Sen kehittämistavoitteisiin kuului saada arviointimenetelmä, jolla tutkitaan neurologisen kehityksen eri alueita. Yksi tavoitteista oli myös yhdenmukaistaa ja parantaa neuvola tarkastuksia. Lene:n kehityksen alueiden arvioinnissa käytetään määrällistä ja laadullista arviointia sekä tietoa, jota saadaan päiväkodista ja vanhemmilta. (Valtonen 2009, 32.)

3.4 Tutkimukset suorittaminen ja sisältö

Lapsen kehityksen arviointiin käytetään Lene:ä, se on työväline sekä lääkärille että terveydenhoitajalle. Neivolakäynnillä terveydenhoitaja tekee Lenen. Tarvittaessa lääkäri voi myös tehdä Lene:n, joko osittain tai kokonaan. Neuvolan ja päiväkodin yhteistyö on tärkeää Lene:n arvioinnissa.

4-vuotiaan Lene:ssä olisi tärkeää, että tutkimusta voitaisiin suorittaa kaksin lapsen kanssa. Mikäli tutkimus ei onnistu kahden lapsen kanssa, voi saattaja olla mukana tutkimustilanteessa. Miellyttävä ilmapiiri olisi suositeltavaa tehtävien onnistumisen takaamiseksi. Lapsen kyvyt tulevat paremmin esille, kun tehtävien järjestystä muutetaan yksilöllisesti. (Mäki ym. 2016, 88-89.)

4-vuotiaan Lene:n testivälineistöön ovat seuraavat hernepussi, muoviauto, 3 kpl muovirasioita joiden pohjalle 2 kpl värilevyjä, 10 kpl ympyränmuotoisia värinappeja, 50 cm siimaa, 12 kpl puuhelmiä, 1 puurengas, 10 kpl puisia kuutioita, retkipullo ja A3-kokoinen värikuvan. Lene-menetelmä sisältää myös käsikirjan, tehtäväkirjan ja arviointilomakkeet. (Mäki ym. 2016, 88-89.)

3.5 Arvioinnin ja jatkotutkimusten tarpeen arviointi

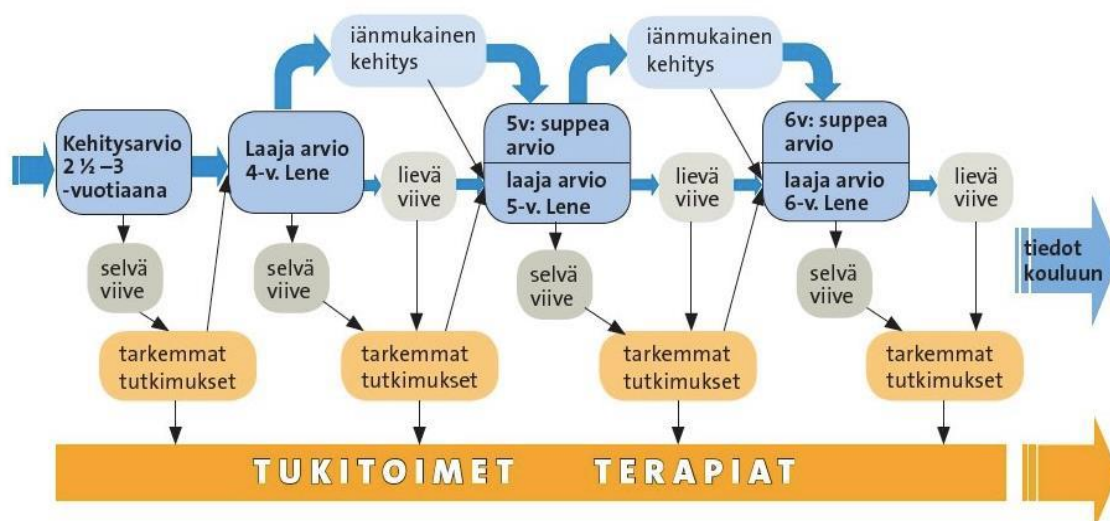
Lapsen neurologisen kehityksen kokonaistilanteen arviota saa hyvin Lene:stä, mutta siinä ei kuitenkaan ole sellaista katkaisurajaa, jonka avulla lasta voisi ohjata suoraan tarkempien tutkimusten ja tukitoimien pariin. Kun Lene-arviossa lapsi saa tulokseksi selvän poikkeavuuden eli arvo 2 jostain kehityksen osa-alueen kokonaisarviosta, suositellaan tarkempia tutkimuksia.

Kehityksen ollessa iänmukainen kaikilla muilla osa-alueilla, on eri kehityksen osa-alueilla kuitenkin erilaiset paino-arvot edellyttävätkö yksittäinen poikkeavuus jatkotutkimuksia. Yksittäinen selkeä poikkeavuus 4-vuotiaan silmä- käsi- yhteistyössä voi esimerkiksi johtua harjaantumattomuudesta ja siihen riittää harjoitusohjeet.

Kun arvioidaan tarkempien tutkimuksien ja tuen tarvetta, on lasta huomioitava yksilöllisesti. Huomiota on kiinnitettävä myös muihin mahdollisiin lapsen kehityksen kokonaistilanteeseen vaikuttaviin tekijöihin, kuten perinnöllinen riski oppimisvaikeuksiin tai psyykkiset ongelmat.

Neuvolalääkärillä on vastuu kehityksen arvioinnin tulosten tulkinnasta olipa tutkimuksen tekijä kuka tahansa. Lääkärillä on tämän vuoksi oltava hyvää tuntemusta Lene:n sisällöstä ja arviointiperiaatteista. Ongelmien ilmaantuessa, on tukitoimet kotona ja päivähoitossa aloitettava mahdollisimman nopeasti. (Mäki ym. 2016, 90-92.)

Neuvolaan järjestetään lisäkäyntejä erityisen tuen arvioimiseksi ja toteuttamiseksi. Erikoissairaanhoidon ja kunnan muiden toimijoiden kanssa tehdään tarvittaessa yhteistyötä. Psykologi, Suun terveydenhuolto, fysio-puhe- ja ravitsemusterapeutti ovat tiiviissä yhteistyössä lastenneuvolan kanssa perheiden tukena. 4-vuotiaan K-,P- tai T-äänneviika sekä vaikeasti ymmärrettävä tai epäselvä puhe ovat puheterapiaan ohjauksen syitä. (THLd 2017; Armanto & Koistinen 2007, 159.)

Kuvio 1: Joustavan kehitysseurannan malli 2½-vuotiaasta 6-vuotiaaseen. (Valtonen R. 2009, 91.)

4 Monikulttuurinen videon ohjaus hoitotyössä

Tilanteet, joissa tuetaan eri kieli -ja kulttuuritaustaisten ihmisten integroitumista yhteiskunnan ja yhteisöjen jäseneksi, ovat monikulttuurista ohjausta. Ohjaustyötä tekevät yhteisöt ja yksilöt tarvitsevat monikulttuurisia valmiuksia ja oman kulttuurikuvan laajentamista. Ohjaajalla on oltava hyvä käsitys siitä, miten toisissa kulttuureissa elämää tarkastellaan ja minkälaisia asioita pidetään tärkeänä. (Korhonen & Puukari 2013,19, 20.)

Tärkeää monikulttuurisessa ohjaustyössä, on ymmärtää yksilökeskeisten ja yhteisöllisten kulttuurien eroja. Yhteisöllisissä kulttuureissa on tyypillistä keskustella ongelmista itselle tuttujien ihmisten kanssa, kun taas länsimaissa saatetaan herkemmin kääntyä ammattiauttajien puoleen. Yhteisöllisissä kulttuureissa oma identiteetti määrittyy usein toisten yhteisön jäsenten kautta. Tästä johtuen vanhemmilla ja suvun jäsenillä on usein suuri vaikutus lapsen koulutus -ja uranvalinnassa. (Korhonen & Puukari 2013,13.)

Ohjausta käytetään hoitotyössä auttamismenetelmänä, jossa vuorovaikutuksen avulla hoitaja tukee potilaan omatoimisuutta, toimintakykyä ja itsenäisyyttä. Ohjaus on muutokseen tähtäävää työtä, jossa tarvitaan suunnitelmallisuutta ja monenlaista

osaamista. Ohjauksen avulla voidaan vaikuttaa laajasti ohjattavan valmiuksiin ja kokemuksiin myönteisellä tavalla. Sairauteen ja erilaisiin muutostilanteisiin liittyvää pelkoa ja ahdistusta voidaan vähentää ohjauksen avulla. Ohjaus on siis hyvin tärkeä osa hoitotyötä. (Eloranta & Virkki 2011, 7,8,15,17.)

Opinnäyteyössämme videomateriaali toimii ohjausmateriaalina, jonka avulla pyrimme tuomaan esille tärkeää sanomaa. Eloranta ja Virkki (2011, 52) sanovat, että videolta oppiminen perustuu havainnoimalla oppimiseen. Jo vauvasta alkaen, alkaa ihminen havainnoimaan ympäristöään ja oppii tarkkailemalla muita. Parhaiten ihminen oppii näkemällä, kuulemalla ja kokeilemalla itse. Video luo esimerkin ja mallin asialle, jota opetellaan. (Penttilä 2004, 102, 170.)

Toiset ihmiset oppivat herkemmin visuaalisen materiaalin avulla, toiset taas auditiivisen. Tämän takia ääni ja selostus videolla selkeyttävät opetusvideota ja erityisesti yhdessä avaavat opetuksen useammalle katsojalle ja kuulijalle. Hyvä opetusvideo on selkeä eikä liian pitkä. Ihminen pystyy vastaanottamaan rajallisesti näkemäänsä tietoa ja liian pitkässä videossa keskittyminen saattaa herpaantua. Opetusvideo vaatii katsojalta suurempaa tarkkuutta hetkellisesti kuin tavallinen tunti opetus. Meidän tehtävä on varmistaa, että katsojat ymmärtävät näkemänsä. (Paane-Tiainen 2000, 60.)

Tärkeintä videoinnissa on, että se on suunniteltu huolellisesti ja kuvakulmat sekä valaistus ovat selkeät. Videossa esiintyvien ihmisten pitää näkyä ja kuulua hyvin. Videoinnissa pitää pyrkiä saamaan tarinan sisältö katsojalle selkeästi perille. Videota suunniteltaessa havainnoinnin tärkeys pitää muistaa. Videokuvan näkeminen herättää ihmisissä erilaisia tunteita ja herättelee ihmistä katselemaan ja pohtimaan asiaa eri näkökannoilta. (Leino 2003, 87-88.)

5 Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoitteet

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on tuottaa ohjausvideo somalivanhemmille lapsen 4-vuotis Lene:stä, missä näytämme konkreettisesti mikä on Lene ja mitä siinä tehdään.

Opinnäytetyön tavoitteena on lisätä somalivanhempien ymmärrys leikki-ikäisen lapsen neurologisesta arviosta eli Lene:stä. Tavoitteena on myös lieventää somalivanhempien pelkoja sekä lisätä tietoa siitä mitä Lene sisältää ja miksi sitä tehdään. Vanhempien on helpompi viedä lastaan neuvolaan, kun he ovat jo tietoisia tulevasta sekä ovat jo nähneet videomme Lene:stä.

Video on suunnattu somaliperheiden lisäksi myös neuvoloihin terveydenhoitajien työvälineeksi. Se helpottaa terveydenhoitajan sekä somaliperheen välistä kommunikointia, sekä mahdollisesti vähentää hämmennystä. Näinollen tavoitteena on myös lisätä terveydenhoitajien ymmärrystä somalikulttuurista ja sen vaikutuksesta lapsen kehitykseen.

6 Toiminnallinen opinnäytetyöprosessi

Opinnäytetyötä voi toteuttaa ammattikorkeakouluissa kahdella eri tapaa. Toiminnallinen opinnäytetyö on toinen näistä vaihtoehdoista. Toiminnallisen opinnäytetyön tavoite on käytännön toiminnan järjestäminen tai järjeittäminen ammatillisessa kentässä, sekä ohjeistaminen tai opastaminen. Toiminnallisen opinnäytetyön tuotoksena voi esimerkiksi olla alasta riippuen käytäntöön suunnattu ohjeistus, ohje tai opas. kuten perehdyttämisoas, turvallisuusohjeistus tai ympäristöohjelma. Toteuttamistapa on kohderyhmästä riippuvainen eli se voi olla esimerkiksi opasvideo, vihko, kirja, portfolio tai johonkin tilaan järjestetty tapahtuma. Käytännön toteutus ja sen raportoinnin yhdistäminen tutkimusviestinnän keinoin on toiminnallisessa opinnäytetyössä tärkeää. Keksimällä hyvän opinnäytetyön idean, vaikutat työllistymiseesi positiivisesti. Opinnäytetyönaiheen tulee nousta koulutusohjelman opinnoista ja nivoutua työelämään. Toimeksiantajan löytäminen toiminnalliselle opinnäytetyölle on suositeltavaa. (Vilkka & Airaksinen 2003, 9,16.)

Toiminnallisessa opinnäytetyössä lähdetään liikkeelle ensimmäisestä vaiheesta eli aiheanalyysistä. Aiheanalyysissä eli aiheen ideoinnissa kannattaa pohtia, mitkä asiat sinua kiinnostavat erityisesti alan opinnoissa tai työharjoittelussa. Ensisijaisen tärkeää aiheen valinnassa on se, että aihe on kiinnostava ja se motivoi sinua. Opiskelijat pyrkivät opinnäytetyöllään hyödyntämään muita ja tavoittelevat osoittamaan omaa osaamistaan jollakin alan osa-alueella. Kannattaa tavoitella opinnäytetyötä aihealueelta, jossa on hyvä ja on motivoitunut kehittämään taitojaan ja lisäämään tietojään sekä tukee omia urasuunnitelmia. (Vilkka & Airaksinen 2003, 23-24.)

Toiminnallisen opinnäytetyön tuotoksena on aina jokin konkreettinen tuote, kuten ohjeistus, kirja portfolio tai tapahtuma. Toiminnallisessa opinnäytetyössä pyritään luomaan viestinnällisin ja visuaalisin keinoin kokonaisilme, josta voi tunnistaa tavoitellut päämäärät. Tavoitteena on, että lopputuote on yksilöllinen, persoonallisen näköinen sekä erottuu edukseen muista vastaavanlaisista. Työn ensisijaisia kriteerejä ovat muun muassa tuotteen uusi muoto, sen käytettävyys kohderyhmässä sekä tuotteen johdonmukaisuus ja houkuttelevuus. Opinnäytetyön lopullinen toteutustapa on kompromissi toimeksiantajan toiveiden, oppilaitoksen vaatimusten, omien resurssien ja kohderyhmän tarpeiden välillä. (Vilka & Airaksinen 2003, 51, 53, 56, 57.)

Toiminnallista opinnäytetyötä tehtäessä työprosessi kielellisettään lopulta raportiksi. Raportista on selvittävä mitä, miten ja miksi on tehty, millainen työprosessi on ollut ja millaisiin tuloksiin ja johtopäätöksiin on päädytty. Siitä ilmenee myös, miten tekijä arvioi omaa prosessiaan, tuotostaan ja oppimistaan. Lukija pystyy päättelemään raporttia lukemalla, miten opinnäytetyössä on onnistuttu. Opinnäytetyö kertoo tekijän ammatillisesta osaamisesta ja on sekä persoonallisen että ammatillisen kasvun väline. (Vilka & Airaksinen 2003, 65.)

6.1 Videon suunnittelu ja toteutus

Haluamme tehdä mahdollisimman lyhyen ja ytimekkään somaliankielisen videon, jossa näytämme selkeästi mitä kaikkea 4 vuotiaan Lenessä tehdään. Haluamme tehdä yhteistyötä Malminkartanon neuvolan kanssa. Heiltä tarvitsemme tilat ja me itse tuomme lapsen ja hoidamme terveydenhoitajan ja äidin roolin.

Hankimme itse ammattikuvaajan, joka kuvaa ja editoi videomme. Kaikki tarvittavat materiaalit Lene:ä varten löytyvät neuvolasta. Pyrimme pitämään lapsen identiteetin salassa eettisistä syistä. Olemme kirjoittaneet jo käsikirjoituksen videota varten. Pyrimme harjoittelemaan lapsen kanssa etukäteen somalinkielistä käsikirjoitusta (katso liite 2), jotta hän selviytyisi tehtävistä mahdollisimman helposti. Olemme tehneet käsikirjoituksen myös suomeksi (katso liite 1) Yksi opiskelija meidän ryhmästä on tällä hetkellä Malminkartanon neuvolassa työharjoittelussa ja hän pyrkii järjestämään meille ajan, jolloin voisimme videon kuvata siellä. Videon valmistuttua näytämme sen somaliankielisille äitiryhmälle ja pyydämme heiltä arviota siitä. Meillä on myös somaliankielinen terveydenhoitaja, joka on töissä neuvolassa. Hän katsoo myös videon ja antaa meille ammattilaisen arvion videosta.

Suunnittelimme alussa toteuttavamme videon nauhoittamisen Malminkartanon neuvolan tiloissa. Meidän aikataulumme oli hyvin kiireinen ja neuvolan puolelta asioiden selvitys kesti kauemmin kuin odotimme, joten päätimme tehdä videon Laurean ammattikorkeakoulun tiloissa. Saimme opettajalta Lene-laatikon missä oli kaikki tarvittava materiaali. Me toimimme itse leluja ja teimme tilasta mahdollisimman neuvolan näköisen kuin saimme. Kuvasimme videon 12.10.2017 iltapäivällä. Videoinnin kuvaus kesti parisen tuntia ja saimme kaikki tehtävät tehtyä lapsen kanssa, vaikka hän olikin kovin väsynyt päiväkodin jälkeen.

Olimme lainanneet kameran kuvausta varten Laureasta ja kävikin sellainen moka, että kamerassa ei ollut muistitikkua. Luulimme materiaalin tallentuvan kameran muistiin, mutta niin ei valitettavasti käynyt. Olimme siis kuvanneet kaiken ihan turhaan. Tämä ongelma pidensi aikatauluamme, sillä jouduimme tekemään uuden videon kokonaan.

Jouduimme hankkimaan uuden lapsen lyhyellä varoitusajalla, sekä pyytämään kiireistä kuvaajaamme kuvaamaan taas meille uuden videon.

Saimme onneksi kaikki asiat hoidettua ja uuden videon kuvattua 6.11.2017. Heti videon kuvaamisen jälkeen editoimme kuvaajan kanssa videon.

Teimme noin 10 minuuttia kestävän videon, jossa näytimme kaikki 4-vuotiaan lapsen lenen vaiheet. Videon alussa terveydenhoitaja pyytää perheen sisälle ja kertoo tarkastuksen sisällöstä. Äitiä poistuu odottamaan aulaan. Terveydenhoitaja aloittaa Lene-tehtävien teon lapsen kanssa pöydän äärellä. Siinä lapsi piirtää kuvioita, leikkaa saksilla suoraa viivaa, rakentaa siltaa, kertoo värejä, laskee kolmeen, pujottelee helmiä ja kertoo kuvasta. Sitten siirrytään karkea-motorisiin tehtäviin ja siinä lapsi kävelee viivaa pitkin sekä suoraan, että varpailla, seisoo yhdellä jalalla sekä heittää palloa. Kaikkien tehtävien jälkeen terveydenhoitaja pyytää äitiä sisälle ja kertoo mitä he tekivät lapsen kanssa ja mikä tarkastuksen tarkoituksena oli.

Linkki videoon: <https://youtu.be/EF4S1vq3d5o>

6.2 Videoinnin arviointi

Kävimme näyttämässä meidän ohjausvideon somalivanhemmille Kanavan ry tiloissa mamma- ja muksu kerhossa. Tämän kerhon toiminnan tarkoituksena on tukea ja ohjata somaliäitejä lasten kasvatuksessa. Kerhossa on paljon vauvoille ja taaperoille

suunnattua ohjelmaa. Kerhon tarkoituksena on myös tukea nuoria äitejä sosiaaliseen elämään, vertaistukeen ja integroitumiseen. Monilla näillä äideillä on lapsen hoidon lisäksi muu elämän alue ollut pienellä huomiolla, etenkin yksinhuoltajat keillä ei ole Suomessa sukulaisia tai muita perheenjäseniä. Kerhossa pyritään turvamaan äidin ja lapsen hyvinvointia.

Yksi meidän opinnäytetyön tekijöistä oli toiminut aikaisemmin kerhon vetäjänä, joten saimme hänen kautta yhteyden Kanava ry:hyn. Otimme yhteyttä nykyiseen kerhon ohjaajaan ja kerroimme opinnäytetyöstä. Hän oli myönteinen asian suhteen ja saimme luvan mennä näyttämään videota. Sovimme päivän jolloin käymme näyttämässä ja ilmoitimme etukäteen mamma- ja muksu Facebook ryhmässä, että olemme tulossa sekä infoa aiheestamme lyhyesti.

Näytimme videon 13.11.2017 kymmenelle somaliäidille ja videon päätettyään ja oimme heille palautelomakkeita (katso liite 3), joissa oli 5 väittämää. Väittämistä piti valita omaa mielipidettä lähimpänä oleva vaihtoehto. Vastausvaihtoehdot olivat: Täysin samaa mieltä, osittain samaa mieltä, osittain eri mieltä ja täysin eri mieltä. 1 väittäjä oli ”koen saaneeni uutta tietoa 4-vuotis Lene:stä videon avulla” Ensimmäiseen väittämään 90 % vastaajista oli vastannut täysin samaa mieltä, 10 % oli osittain samaa mieltä eli 1/10. Toisena väittämänä meillä oli ” Tämä video on hyödyllinen somaliankielisille vanhemmille”, kolmantena” Video lievittää vanhempien pelkoja ja ennakkoluuloja” neljäntenä ” Minun olisi helpompaa tuoda lastani tarkastukseen videon nähtyäni”. Näihin kaikkiin väittämiin vastaajat olivat täysin samaa mieltä. Viimeiseen väittämään 90 % vastaajista olivat täysin samaa mieltä ja 10 % osittain samaa mieltä. Väittäjä oli ” Voisin katsoa videota lapseni kanssa ennen tarkastusta”. Palautelomakkeessa oli myös kommenttikenttä, johon voi kirjoittaa vapaamuotoisesti palautetta videosta.

Käytimme palautelomakkeiden analysoinnissa Likert-asteikkoa. Halutessasi analysoida asenteita tai käyttäytymistä, yksi suositummista ja luotettavimmista tavoista tämänkaltaiseen tarkoitukseen on Likert-asteikko. Likertissä mitataan kyllä ja ei kysymysten sijaan mielipide eroja, halutessasi selvittää esim. opettamasi kurssin tehokuutta tai kerättä asiakkaiden mielipiteitä. Vastaukset helpottavat tunnistamaan eri kehittämisalueita. (Surveymonkey 2017.)

Tässä muutama suora lainaus vastaajien vapaamuotoisista kommentteista.

- ” Hyvä video”

- ” Videossa oli selkeesti esitetty 😊 ”
- ” tosi hyvä lasten kanalta”
- ” Waa video aad logu bahanyahay” = Todella hyödyllinen video
- ” Aniga ahaan fikradan aad iyo aad ayey ila wanaagsantahay. aad aan ugu faraxsanahay dhalinyaradan diyaarisay fikradaan cusub” = Minun mielestäni tämä on todella hyvä idea. Olen todella iloinen näistä nuorista, jotka keksivät tämän uuden idean.

Videotamme arvioi myös somalinkielinen terveydenhoitaja palautelomakkeella (katso liite 4) joka on töissä neuvolassa. Terveydenhoitajan mielestä video oli toteutettu hyvin. Videossa tuli kaikki Lenen tehtävän osa-alueet esille.

Terveydenhoitajan mukaan video vähentää ennakkoluuloja, pelkoja, helpottaa työntekoa sekä säästää aikaa. Terveydenhoitajan mielestä tästä videosta on paljon hyötyä somalivanhemmille sillä vanhempien on helpompi tuoda lastaan neuvolaan, kun he ymmärtävät videon avulla mitä on odotettavissa. Video lisää myös ymmärrystä Leneistä ja miksi sitä tehdään.

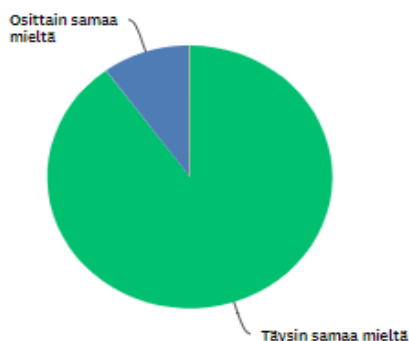
Somaliankielisen terveydenhoitajan mukaan videossa esiintyneen terveydenhoitajan ammattitaito tuli hyvin esille videossa, hän kertoi ja perusteli terveystarkastuksen merkitystä ja eri alueita. Videon toteutuksessa lasta otettiin hyvin huomioon ja kannustettiin tehtävien teossa. Videossa puhuttiin selkokielellä ja avattiin sanojen merkitystä asiakkaiden ymmärryksen helpottamiseksi.

Terveydenhoitaja koki videon hyödylliseksi ja tarpeelliseksi työvälineeksi, jolla olisi paljon kysyntää neuvolatyössä. Videon avulla terveydenhoitaja voi helpommin selittää Lenen merkitystä ja tarkoitusta somalivanhemmalle. Kokonaisuudessaan terveydenhoitaja oli hyvin tyytyväinen siitä, että teimme tämän opinnäytetyön josta on hyöty monelle osapuolelle.

Kuvio 2: Palautekyselyn ensimmäinen kysymys

Koen saaneeni uutta tietoa 4-v Lenestä videon avulla

Vastattu: 10 Ohitettu: 0

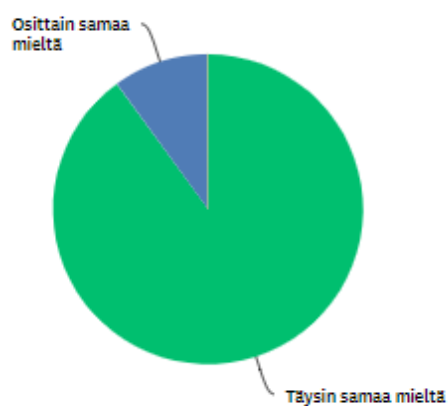

VASTAUSVAIHTOEHDOT	VASTAUKSET	
▼ Täysin samaa mieltä	90,00%	9
▼ Osittain samaa mieltä	10,00%	1
▼ Osittain eri mieltä	0,00%	0
▼ Täysin eri mieltä	0,00%	0
YHTEENSÄ		10

Kuvio 3: Palautekyselyn viimeinen kysymys

Voisin katsoa videota lapseni kanssa ennen tarkastusta

Vastattu: 10 Ohitettu: 0

VASTAUSVAIHTOEHDOT	VASTAUKSET	
▼ Täysin samaa mieltä	90,00%	9
▼ Osittain samaa mieltä	10,00%	1
▼ Osittain eri mieltä	0,00%	0
▼ Täysin eri mieltä	0,00%	0
YHTEENSÄ		10

7 Pohdinta

Tarkoituksena oli tuottaa somalivanhemmille ohjausvideo, jossa näkyy Lenen eri vaiheita ja videossa kerrottiin miksi Lene:ä tehdään.

Tavoitteina oli lisätä somalivanhempien ymmärrystä 4-vuotiaan lapsen Lene:stä ja lievittää pelkoja sekä lisätä tietoa mitä Lene on ja miksi sitä tehdään. Olemme saavuttaneet opinnäytetyön tavoitteet mielestämme hyvin. Somalit ovat enemmän visuaalisia ja mielellään katsovat videoita, josta saavat paljon tietoa yhdellä katselukerralla. Neuvolasta saadut paperit saattavat jäädä lukematta, ja sen vuoksi syntyy väärinymmärryksiä. Videomme auttaa perheitä saamaan tietoa kielimuurista huolimatta. Näytimme somalinkielisen ohjausvideon Lene:stä somalivanhemmille, ja saimme hyvää palautetta heiltä. Kaikki kokivat videon hyödyllisenä. Saimme myös avoimia palautteita jotka olivat positiivisia. Opinnäytetyötä tehdessä, olemme saaneet paljon tietoa Lene:stä ja 4-vuotiaan lapsen laajasta terveystarkastuksesta ja mitä ne sisältävät.

7.1 Opinnäytetyön eettisyys ja luotettavuus

Monet eettiset kysymykset liittyvät opinnäytetyöhön, joita opinnäytetyön tekijöiden on otettava huomioon. Tutkimuseettisten periaatteiden tunteminen, jotka liittyvät tiedon hankintaan ja julkistamiseen ovat opinnäytetyön tekijöiden vastuulla. Eettisesti hyvä tutkimus edellyttää, että tutkimuksen teossa noudatetaan tarkkaa tieteellistä käytäntöä. Hyvässä työssä, eettisestä näkökulmasta ajatellen, pitää välttää plagiointia, epärehellisyttä ja vastausten väärinkäyttöä. Toisen tekijän tutkimustulosten, ideoiden ja sanamuotojen käyttäminen omana, tarkoitetaan plagioinnilla. (Hirsjärvi ym. 2007, 23-27.)

Terveydenhoitajan tehtävänä on edistää terveyden tasa-arvoa ja toimia väestön terveys-erojen vähentämiseksi tukemalla asiakkaiden omatoimisuutta terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi ja itsemääräämisoikeutta. Lähtökohtana hänen työlleen on ihmiselämän ja ihmis-arvon kunnioittaminen sekä terveyden suojeleminen. Kaikkia asiakkaita tulee kohdella tasa-arvoisesti, eikä ketään saa syrjiä. Asiakasryhmät, joiden kyky vaikuttaa asioitaan koskevaan päätöksentekoon on rajoittunut, ovat ne keiden asioihin tulee kiinnittää erityistä huomiota. Nämä asiat kuuluvat terveydenhoitajan eettisiin suosituksiin. (Terveydenhoitajaliitto. 2016.)

Opinnäytetyön teoreettisen viitekehyksen perustana ovat lähteet. Lähteiden valinnassa ja merkitsemisessä pitää olla hyvin huolellinen. (Hirsjärvi ym. 2009, 349.) Pyrimme olemaan lähdekriittisiä koko opinnäytetyöprosessimme aikana. Yritämme löytää lähteitä monipuolisesti ja perustelemme teorianietoamme lähteiden kautta. Käytämällä runsaasti lähteitä, lisäämme työmme luotettavuutta. Lähteet ja lähdeviitaukset merkitsemme huolellisesti työhön.

Dokumentoimalla kaiken, lisäämme sekin myös merkittävästi työmme luotettavuutta. (Hirsjärvi ym. 2009, 227.)

Eettisesti on hyvin tärkeää, että tutkija analysoi vastaukset luotettavasti ja vastaajien henkilöllisyyttä ei paljasteta. Osallistujilla on oltava mahdollisuus säilyä anonyymeinä. (Mäkinen 2006, 114.) Videossa esiintyvä me itse terveydenhoitajaopiskelijat ja ainoa ulkopuolinen tähti on lapsi. Videossa esiintyvällä lapsella oli muutettu nimi turvallisuus syistä ja lupa-asiat vanhempien kanssa oli hoidettu huolellisesti. Teimme huoltajille suostumuslomakkeen lapsen kuvausta varten (katso liite 5). Palautetta kerätessämme, emme keränneet henkilötietoja osallistujilta ja palautteen antaminen on täysin vapaaehtoista ja luottamuksellista. Heidän antama tieto pysyy vain opinnäytetyön tekijöiden hallussa ja ne eivät pääse leviämään. Aineiston analysoinnin jälkeen, tullaan palautelomakkeet hävittämään asianmukaisella tavalla. (Mäkinen 2006, 95, 115.)

7.2 Johtopäätökset, hyödynnettävyys ja kehittämisideat

Esittäessämme työtä somaliäideille huomasimme, että tämänkaltaiselle videolle on paljon kysyntää. Terveysthuollon ammattilaiset ovat myös olleet hyvin innoissaan somalinkielisestä Lene videosta. Video on somalinkielisenä ainutlaatuinen, koska Lene:stä ei löydy videoita muilla kielillä, kuin suomen kielellä.

Videotamme on tarkoituksena hyödyntää työvälineenä neuvoloissa. Ajatuksena olisi, että menisimme Espoon kaupungin terveydenhoitajien aluekokoukseen ja esittelemme siellä opinnäytetyömme joskus maaliskuussa 2018. Heidän kanssaan voimme keksiä minkä väylän kautta he haluavat levittää videota heidän asiakkailleen. Ajatuksen tähän saimme Laureassa sijaisuutta tekevältä terveydenhoitajalta, joka kiinnostui videostamme siitä kuultuaan. Terveysthuoitaja voisi kertoa videosta sellaiselle

vanhemmalle, jolla ei suomenkielentaito riitä ja joka haluaisi tulevasta käynnistä enemmän tietoa. Meidän kanssa yhteistyössä ollut somaliankielinen terveydenhoitaja voisi myös tuoda videota esille Helsingin neuvolassa. Omien verkostojen kautta tuomme myös videota esille ja näin se pääsee laajasti käyttöön.

Somalinkielisiä videoita neuvolatyöstä ei ole ollenkaan ja näinollen olisi hyvä lisätä neuvolapalveluihin somalinkielisiä videoita. Somalitaustaisen lapsen on helpompi jäädä terveydenhoitajan kanssa kahdestaan ensimmäistä kertaa tekemään Lene tehtäviä, kun hän on jo vanhemman kanssa katsonut videon ja tietää mitä tuleman pitää.

Kehittämisisideana meillä olisi, että Lene:stä tehtäisiin enemmän videoita myös muilla kielillä, kuten arabiankielellä. Arabiaa puhuvia asukkaita on tällä hetkellä suomessa aika iso määrä.

7.3 Itsearviointi

Opinnäytetyöprosessi on ollut pitkä ja opettavainen. Kohtasimme paljon haasteta, kuten esimerkiksi kuvatun materiaalin häviäminen, mutta selvisimme niistä hienosti yhteistyöllä. Aiheen rajaaminen ja teoriaviitekehityksen rakentamiseen meni enemmän aikaa kuin oletimme. Kun palasimme syksyllä työn pariin, olimme jo käyneet neuvolaharjoittelussa ja tehneet Lene-tutkimuksia. Tiesimme siis miten 4-vuotis Lene tehdään ja se helpotti meidän videon käsikirjoituksen tekemisessä. Saadaksemme teoriaviitekehystä meidän piti lukea paljon ja se oli myös aikaa vievää, mutta saimme hyvin laajasti kirjoitettua teoriaa aiheistamme.

Pyrimme löytämään laajasti lähteitä kaikista aiheistamme ja olemaan lähdekriittisiä. Lähteiden merkitseminen tuli myös hyvin tutuksi opinnäytetyötä tehdessä.

Opinnäytetyöprosessi on opettanut enemmän ja enemmän Lene:stä ja 4-vuotiaan laajasta terveystarkastuksesta opinnäytetyötä tehdessämme.

Videon kanssa on tullut paljon haasteita. Vaikka menetimme ensimmäisen videon, toinen video oli paljon parempi kuin alkuperäinen. Videon kuvaaminen oli helpompaa toisella kuvauskerralla ja aikaa meni paljon vähemmän.

Halusimme tehdä opinnäytetyötä, josta on hyötyä muille pitkällä aikatahtaimella, jopa valmistumisemme jälkeen. Olemme hyvin tyytyväisiä videon lopputulokseen. Koemme, että videosta on hyötyä sekä terveydenhoitajille että somalivanhemmille.

Olemme tehneet opinnäytetyön, jonka koemme edistävän työllistymis-mahdollisuuk-siamme. Saimme hyvää palautetta somalivanhemmilta ja somalinkieliseltä terveyden-hoitajalta ohjausvideosta. Vastaanotto videosta on ollut positiivinen.

Lähteet

Armanto, A & Koistinen, P. 2007. Neuvolatyön käsikirja. Hämeenlinna: Tammi.

Abdel-Ghani M, 2013. Muslimi potilaana ja asiakkaana Suomessa. Rovaniemi: Kustannus Oy AM-mediactivities

Akar, S. & Tiilikainen, M. 2011. Islamilainen perhe- ja tapakulttuuri. Islam, muslimit ja islamilainen maailma tänään. Helsinki: Helsingin yliopisto.

Alfvén, M. & Hofsten, K. 2011. Uhmakirja. Helsinki: Tammi.

Eloranta, T. & Virkki, S. 2011. Ohjaus Hoitotyössä. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

Hirsijärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2007. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.

Hirsijärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.

Korhonen, V & Puukki, S. 2013. Monikulttuurinen ohjaus- ja neuvontatyö. Jyväskylä: PS-kustannus.

Leino, T. 2003. Sanoista eläviä kuvia käsikirjoittajan opas. Helsinki: Otava.

Lewis, L 2014. Somalia ja Somalimaa. Kulttuuri, historia ja yhteiskunta. Helsinki: Gaudeamus.

Martikainen, T & Tiilikainen, M. 2007. Maahanmuuttajanaiset: Kotoutuminen, perhe ja työ. Väestöliitto. Helsinki. Vammalan kirjapaino Oy.

Murphy, A. 2008. The Secret of Play. Downtown Bookworks Inc. New York.

Mäki, Wikström, Hakulinen, Laatikainen. 2016. Terveystarkastukset lastenneuvolassa & kouluterveydenhuollossa. Menetelmäkäsikirja. Opas 14. Helsinki: Juvenes Print - Suomen Yliopistopaino Oy.

Mäkinen, O. 2006. Tutkimusetiikan ABC. Helsinki. Tammi.

Valtonen, R. 2009. Kehityksen ja oppimisen ongelmien varhainen tunnistaminen Lene-arvioinnin avulla. Kehityksen ongelmien päällekkäisyys ja jatkuvuus 4-6-vuotiailla sekä ongelmien yhteys koulusuoriutumiseen. Jyväskylä.

Vilka, H. & Airaksinen, T. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Jyväskylä: Tammi.

Paane-Tiainen, T. 2000. Oppijaksi aikuisena. Helsinki: Oy Edita Ab.

Penttilä, A. 2004, Kuinka opimme. Helsinki: WS Bookwell Oy

Sähköiset lähteet

Abdulkarim, M. Lastensuojelun käsikirja, THL. Somalialainen kulttuuri. [Viitattu 30.1.2017] <https://www.thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/erityiskysymykset/monikulttuurisuus/somalialainen-kulttuuri>

Gregorian, V. 2003. Islam. A Mosaic, Not a Monolith. Brookings Institution Press. [Viitattu 19.11.2017] <https://ebookcentral.proquest.com/lib/metropolia-ebooks/detail.action?docID=273524>

Kumpulainen, K. Aronen, E. Ebeling, H. Laukkanen, E. Marttunen, M. Puura, K. Sounder, A. Aalberg, V. 2016. Lapsipsykiatria ja nuorisopsykiatria. Helsinki: Duodecim. [Viitattu 23.11.2017] <http://www.oppiportti.fi/op/ljn00001/do>

MLL. 2017. Vanhempainnetti. 4-5 vuotias. Fyysinen kehitys. [Viitattu 29.8.2017] <https://www.mll.fi/vanhemmille/lapsen-kasvu-ja-kehitys/4-5-v/4-5-vuotiaan-fyysinen-kehitys/>

MLL. 2017. Vanhempainnetti. 4-5 vuotias. Liikunnallinen kehitys. [Viitattu 29.8.2017] <https://www.mll.fi/vanhemmille/lapsen-kasvu-ja-kehitys/4-5-v/4-5-vuotiaan-liikunnallinen-kehitys/>

SurveyMonkey. 2017. Likert-asteikko. [Viitattu 04.12.2017] <https://fi.surveymonkey.com/mp/likert-scale/>

Mölsä, M. & Tiilikainen, M. 2007. Potilaana somali - Auttaako kulttuurinen tieto lääkärin työssä? 2007; 123(4): 451-6. Duodecim. Terveysportti. [Viitattu 12.10.2017]
<http://duodecimlehti.fi/duo96299>

THLa. 2015. Lastenneuvolakäsikirja, 4 v. (laaja) [Viitattu 1.11.2017]
<https://www.thl.fi/fi/web/lastenneuvolakasikirja/maaraaikaistarkastukset/terveydenhoitaja/4-v>

THLb. 2015. Lastenneuvolakäsikirja, Paino. [Viitattu 2.11.2017]
<https://www.thl.fi/fi/web/lastenneuvolakasikirja/ohjeet-ja-tukimateriaali/menettelmat/kasvu/paino>

THLc. 2016. Lastenneuvolakäsikirja, Pituus. [Viitattu 2.11.2017]
<https://www.thl.fi/fi/web/lastenneuvolakasikirja/ohjeet-ja-tukimateriaali/menettelmat/kasvu/pituus#Tulkinta>

THLd. 2017. Lastenneuvola. Lapset, nuoret ja perheet. [Viitattu 29.11.2017]
https://www.thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/peruspalvelut/aitiys_ja_lastenneuvola/lastenneuvola

Tiilikainen, M. 2003. Somali women and daily islam in the diaspora. [Viitattu 13.11.2017] <http://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/0037768603050001964>

Sosiaali- ja terveysministeriö.2004. Helsinki. Lastenneuvolaopas. [Viitattu 20.9.2017]
<https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/114371/Opp200414.pdf>

Tilastokeskus. 2017. Väestörakenne. [Viitattu 20.9.2017]
http://www.tilastokeskus.fi/tup/suoluk/suoluk_vaesto.html#väestökielenmukaan

Terveystieteiden tutkimuskeskus. 2016. Terveystieteiden tutkimuskeskuksen eettiset suositukset. [Viitattu 04.12.2017] https://www.terveydenhoitajaliitto.fi/files/317/Terveystieteiden_tutkimuskeskuksen_eettiset_suosituks_21.6.2017.pdf

Liitteet

Liite 1: Käsikirjoitus suomeksi.....	31
Liite 2: Käsikirjoitus somaliksi.....	34
Liite 3: Palautekysely somalivanhemmille.....	37
Liite 4: Somalinkielisen terveydenhoitajan palautelomake.....	38
Liite 5: Huoltajan suostumus lomake.....	40

Liite 1: Käsikirjoitus suomeksi

Aloitamme vastaanoton pyytämällä äidin ja lapsen sisälle. Terveystarkastaja kertoo äidille, että teemme tänään Naciimalle 4-vuotiaan laaja terveystarkastusta. Laajaan terveystarkastukseen kuuluu, Lene 4-vuotiaan tutkimustehtävät tarkastamme myös pituutta painoa ja lähi- ja kaukonäköä LH-tylulla. Tänään myös saat 4-vuotias rokotuksen, joka kuuluu tähän tarkastukseen.

Th: Äiti voisi nyt siirtyä odottamaan käytävälle, pyydän sinut, kun olemme tehneet tehtävä osuudet. Mitä olet mieltä Naciima?

L: Sopii.

Terveystarkastaja kertoo Naciimalle mitä kaikkea kivaa tänään yhdessä tehdään. tehdään Terveystarkastaja pyytää lapsen istumaan pöydän ääreen.

Laitamme lapsen eteen mallikuvioita, joita hänen tulee jäljentää

Th: Piirrä samanlaisia kuvioita paperin alapuolelle, mitä tuossa paperin yläpuolella on. (Kynäote katsomaan myös lapselta, pyydetään korjaamaan tarvittaessa)

Th: Leikkaa tätä suoraa viivaa pitkin.

Th: Laske montako pikkumyytä kuvassa on? Laske vielä montako kynää pöydässä on?

L: Yksi, kaksi ja kolme. Yksi kaksi kolme

Th: Mitä väri tämä on? (näytetään kirjasta erivärisiä palloja)

L: Punainen, keltainen, sininen, vihreä, musta, valkoinen, harmaa, ruskea, violetti, pinkki.

Th: Katsotaan tätä kuvaa. Mitä kuvassa tapahtuu? Missä possu on?

L: Possu on koirankopissa.

Th: Mihin lehmä on kiivennyt?

L: Puuhun.

Th: Voiko lehmä kiivetä puuhun?

L: Ei voi.

Th: Miksi ei?

L: Koska se ei pysty.

Th: Voiko lehmä mennä tynnyriin?

L: Ei voi, se on liian iso.

Th: Missä kissa on?

L: Kissa on pussulassa.

Th: Miltä kissa näyttää?

L: Vihaiselta.

Th: Miksi kissa on vihainen?

L: Koska se on likainen/märkä.

Th: Mitä muuta näet kuvassa?

Th: Kuuntele tarkasti. Toistan kolme sanaa, ja pyydän sinua osoittamaan yhden niistä. Saha, maha, raha. Missä maha?

Kasa, kala, kana. Missä on kala?

Vuva, hauva, sauva. Missä vauva?

Tiili, hiili siili. Missä on tiili?

Th: Pujottele helmet lankaan. (annetaan lapselle lanka ja 4 helmeä pöydälle)

Th: Laita palikat samalla tavalla kuin minä juuri tein. (annetaan kolme palikkaa, ja niistä pyydetään rakentamaan silta mallin mukaisesti)

Th: Katso mallia kuinka kävelen lattialla olevaa viivaa pitkin ja tee sama perässäni.

Th: Hyppää perässäni tämän narun yli.

Th: Heitän tämän pallon sinulle, ota se kiinni, ja heitä se minulle takaisin.

Th: Pyydetäänkö sinun äitisi sisälle, ja voitaisiin kertoa hänelle mitä kaikkea kivaa olemme täällä yhdessä tehneet.

L: Joo pyydetään äiti sisälle

Th: Tule vain sisälle olemme valmiitta

Ä: Selvä

Th: Haluisitko kertoa äidille Naciima mitä kaikkea kivaa olemme tehneet yhdessä?

L: Joo minä piirsin , leikkasin , hypin, yhdellä jalalla ja heittelin palloa toisillemme. En muista muuta.

Th: Hyvin hän sinä muistit, mitä teimme. Nyt sinä voit vaikka piirtää tähän paperiin mitä tykkäät vaikka teidän perheen kuvaa.

Th: Niin kun Naciima kertoikin, hän jäljensi mallikuvioita ja ne onnistuvat hienosti, kolmesta palikasta rakensimme sillan, pujotelimme helmiä lankaan ja hän leikkasi saksilla suoraa viivaa pitkin. Näillä tutkimuksilla tutkittiin silmä ja käden-yhteistyötä, Naciimalla kaikki onnistuvat moitteettomasti. Kuullun hahmottumisessa sanoin kolme sanaa ja pyysin Naciimaa osoittamaan yksi edellä mainittua sanoista kuvasta. Naciima kuulon ymmärtämisessä ei nousut mitään poikkeavaa. Puheen ja käsiteiden ymmärtämistä, teimme kaksi-osaisella ohjeiden noudattamisella, kysymysten ymmärtämisellä

ja pyysin Naciima laskemaan kolmeen. Naciima ymmärsi kaiken hyvin ja osasi laskea kolmeen ongelmitta. Kävelimme varpailla, seisoimme yhdellä jalalla noin 5 sekuntia ajan, kävelimme viivaa pitkin, hypimme tasajalalla narua päältä ja heitimme palloa toisillemme. Niillä katsoimme Naciiman karkeamotoriikka eikä siinäkään ollut mitään mikä huolestuttaisi minua. Kaikki meni hyvin. Naciiman puhetta hyvin omaa ikäisekseen, oli hyvin vuorovaikutuksessa. Naciima hyvin tarkkaavainen ja motivoitunut tehtäviin. Hän oli oma-aloitteinen ja osasi hyvin tarttua tehtäviin.

Äiti: Jos ymmärsin oikein, Naciimalla meni kaikki tehtävät hyvin?

Th: Kyllä Naciima osasi kaikki tehtävän osa-alueet iän mukaisesti. Naciima ei tarvitse nyt mitään jatko tutkimuksia tapaamme seuraavan kerran, kun hän täyttää 5-vuotta.

L: Voidaanko me nyt lähteä?

Th: Ei vielä me mittaamme sinulta pituutta, paino, RR ja saat 4 vuotias rokotuksen. Ja varaan teille vielä lääkärin aikaa, se myös sisältyy 4vuotiaan laajaan terveystarkastukseen.

Äiti: Hienoa kiitos

Liite 2: Käsikirjoitus somaliksi

Waxaan ku bilaabeynaa soo dhaweynta annaga oo codsanaya hooyo iyo wiilkeeda inay soo gudbaan. Kalkaalisada ayaa u sheegaysa hooyada in aan maanta sameyneyno baaritaan caafimaad dhamaystiran oo loogu talagalay Naciima 4 sano jir baaritaan caafimaad oo dhamaystiran, Lene's 4-sano ee baadhitaanada cilmi-baarista ah ayaa sidoo kale la eegaya dhererka miisaanka iyo araga dhou iyo ka fog, waxaa lagu ee-gaayaa samuurada LH-taalu la yidhaaho. Maanta sidoo kale waa lagu talaalayaa, ta-laalkii 4 sano. Xiliga dhakhtarkana waan kuu balaminayaa, madaamo lasocdo dhaqdar baadhitaankaan.

Kalkaalisada: Naciima hooyo hadda waxay nagu sugi kartaa meesha dhaxe. Saan badhitaanka kuugu sameeyo. Kawaran fikrataas Naciima?

Naciima: Waayahay

Kalkaalisadu waxay u sheegeysaa Naciima waxay maanta qabandoonaan. maanta la qabtay. Kalkaalisada ayaa ka codsanaya wiilku inuu fariisto kursikaga.

Waxaan sawirro muuqaal ah hor dhigeysaa cunnuga inuu la raaco.

Kalkaalisada: Ku sawir waraaqda hoosdeeda sawiradan ku sawiran waraaqda korkeeda. (Ilmahu qalinka siduu u haisto waa lala soconaya, waaloosheegi hadii qaldo)

Kalkaalisada: Xariiqintaan adigoo laraacaayo maqaska ku jar

Kalkaalisada: tiri imisa xabo waaye

Naciima: Koou, labo iyo sadex

Kalkaalisada: Kalandkaan waamaxay? (buugaa laga tusaaya kaladh kala duan)

Naciima: Casaan, jaale, buluug, cagaar, madoou, cadaan, dameeri, soosali, pink

Kalkaalisada: Eeg sawirkaan. Iseeg maxaad ku arkeeisaa sawirkaan? Doofarku aaway?

Naciima: Meesha eiga ajuu joogaa

Kalkaalisada: Lodu xalkey korday?

Naciima: Geedka

Kalkaalisada: Mey kori kardaa geedka?

Naciima: May

Kalkaalisada: Maxay u kori kari waysay?

Naciima: Ma awoodi karto

Kalkaalisada: Lotu may galikaryaa santuuqa?

Naciima: May, way weeindahay

Kalkaalisada: Bisada aaway?

Naciima: Meeasha doofaarka

Kalkaaliso: Bisada say u eegtahay?

Naciima: Inay xanaaqsandahay.

Kalkaaliso: Maxay u xanaaqsandahay?

Naciima: Waa uskak/qoyaan

Kalkaaliso:Sifiican ii dhageeiso. Waxaan ku dhahaayaa sadex kalmadood, markas hal iisheeg ayaan ku dhahaayaa. Saha, calool. lacag. Itus calool

Kalkaaliso:: Xadigaan dex geli kushaan

Kalkaaliso:: Iga daba dhis boondadaan, aan hada kutusayo .

Kalkaaliso: leeg saan ugu socdo xariijintaan dhulka kutaalo, aiguna iga daba sameey sidan.

Kalkaaliso: Xadhigaan saan uga boodaayo iga dabo bood.

Kalkaaliso: Bonoonkigaan aan kuu soo turaaya, qabo oo aniga ii soo tuur markaas.

Kalkaaliso: Hada hooyo ma uyeedhnaa?

Naciima: Haa

Kalkaaliso: Waad soo gali kartaa , waanu dhamsanat.

Hooyo: Waayahya

Kalkaaliso: Naciima hooyodaa ma usheegeysaa maxaan maanta sameenay

Naciima: Haa wax ayaa sawiray, maaqaska ayaan ku jaray, waan boodaaynay.. hal lug aan ku istaagay. Iyo kubad ayaan isku turtuuranay. Wax kale ma xasuusto.

Kaalaaliso:Hada Adigu Naciima waxaad sawiri sawir reerkaaga, intaan hooyo la shee-keisanaayo.

Naciima: Ok

Kalkaaliso : Sidii Naciima kuu sheegayba sawir ayaan tusay, markaas see tahy ayuu u sawiraayay. Si fiican ayuu u swiray. Sadx qori ayaan ka disnay buundo, tun ayaan kuu-lal dhex galiyay, maqsakana xariijin ayuu la raacay uu jeraayay. Intaas waxaa lagu baaraayay intaas indhaha iyo kacanta wada. Naciima si fiican ayuu uga shaqaeeyay. Maqalka Naciima waxaan ku baaraayay sadex xaraf ayaan u sheegay markaa mid ka mid ah yaan ku dhahayay i tus. Fiican ayuu maqalka iyo famka isku lahaayeeeyn. Haddalka iyo kalmadaha fahankooda waxaan ku qiyaseeiney, inuu ilaa sadex, tiriyo, labo-geiboon hxidhma ayaa loo dirayaa inuu fahmo. Labadiiba sifiican ayuu u fahmay uuna tiriyay ilaa sadex.Fahankiisu u fiicanyahay.

Faraha ayaa ku soconya, hal lug ayaan ku istaagnay iyo. Xariigin ayaan toosugu soconay,xarig ayuu ka dul boodaayay labada lugood iyo kubad ayaanu isku tuureeinay. Waxaana lagu baraayay xubnahiisa dhaqdaqooda.Kulina baaridaankii lagu sameeyay Moahmed xoog ayuu u fiicnaa, dadiisa ayuu losocdaa korniinkiisu. Sifiican ayuu u

yaqaanaa sida loosheekeeiso, wuuna ku fiicanyahy suaalaha fahankooda iyo ja-waabtooda. Waa wiil kartibadan oo fahankiisu fiicanyahia.

Hooyo: Haddan sax kuu fahmay Naciima badidankii si fiican ayuu u guuleisday?

Kalkaaliso: Haa waa saas sifiican ayuu u yaqaanahy wax walba. Baditaanka ku xigana waa markuu 5 sano gaaro.

Naciima: Hada ma bixi karnaa?

Kalkaaliso:

sheegay, wuxuu nuqul ka sameyndoonaay qaababka nalalka oo ay ku guuleysteen si wanaagsan, waxaanu dhisnay buundada sadex xabbo, waxaan xirtey shinbiraha, waxana uu jarjarey xadhig toosan. Daraasaddan waxay baaritaan ku sameysay isha iyo is-gacan-u-qaadista, Naciima waxa uu ku guuleystey si wanaagsan. Dhageysiga dhegeysigeega, waxaan idhi saddex eray oo waxaan waydiisay Naciima in uu til-maamo mid ka mid ah erayada kore ee sawirka. Muuqaalka Naciima ee dhageysiga ma samayn wax isbeddel ah. Fahmitaanka hadalka iyo fikradaha, waxaanu sameynay laba qaybood oo u hoggaansamey, fahamnay su'aalaha, waxaan waydiisannay in Naciima uu tiriyo saddex. Naciima wuu fahmey waxkasta oo dhan, wuxuuna ku xisaabtami karaa seddex dhibaato. Waxaan ku soconay suulasha, waxaanu istaagay hal lugood. Muddo 5 ilbiriqsi, waxaan ku soconay xariiqda, waxaanu booday xadhig toosan oo kubadda u tuuray midba midka kale. Waxay eegeen mashiinka aan mugdi ku jirin ee Naciima mana jirto wax laga walwalo. Wax walba way fiicnaadeen. Naciima wuxuu si wanaagsan u hadlayay da'diisa, wuxuuna ku jiray galmo weyn. Naciima waa mid aad u taxadar leh oo dhiiri galiya inuu shaqo qabto. Waxa uu ahaa is-sheegid oo uu ogaa sida loo qabsado hawlaha.

- Hooyo: Haddii aan si sax ah u fahmay, miyuu Naciima si fiican u dhammeeyey?

- Haa: Haa Naciima waa ogaa dhammaan dhinacyada hawlgallada sida ku xusan da'da. Naciima hadda uma baahna daraasad shahaadada jaamacadeed markaanu la kulanno marka xigta ee uu jiro 5 sano.

Naciima: Ma bixikarnaa hada?

Kalkaaliso: Meay wali waxaa kuu harsan, inaa kaa cabiro qiimeyno dhererkaaga, miisaankaaga, RR waxaadna heleysaa tallaal 4 sano jir ah. Oo waxaan ku siin doonaa waqti dhakhtar ah, sidoo kale waxaa ku jira baaritaanka 4-ta sano ee caafimaadka ah. Markaa ayaad bixi toontaa.

Hooyo: mahadsanid

Liite 3: Palautekysely somalivanhemmille

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on tuottaa ohjausvideo somalivanhemmille lapsen 4-vuotis LENE:stä, missä näytämme konkreettisesti mikä on LENE ja mitä siinä tehdään. Videon tarkoituksena on myös lieventää vanhempien pelkoja, lisätä heidän tietämystä LENE:stä ja mikä on sen tarkoitus.

Ruksaa neljästä väittämästä omaa mielipidettäsi lähimpänä olevaa vaihtoehtoa.

Koen saaneesi uutta tietoa 4 v lenestä videon avulla

- Täysin samaa mieltä
- Osittain samaa mieltä
- Osittain eri mieltä
- Täysin eri mieltä

Tämä video on hyödyllinen somaliankielisille vanhemmille.

- Täysin samaa mieltä
- Osittain samaa mieltä
- Osittain eri mieltä
- Täysin eri mieltä

Video lievittää vanhempien pelkoja ja ennakkoluuloja?

- Täysin samaa mieltä
- Osittain samaa mieltä
- Osittain eri mieltä
- Täysin eri mieltä

Minun olisi helpompi tuoda lastani tarkastukseen tätä nähneenä

- Täysin samaa mieltä
- Osittain samaa mieltä
- Osittain eri mieltä
- Täysin eri mieltä

Voisin katsoa videota lapseni kanssa ennen tarkastusta?

- Täysin samaa mieltä
- Osittain samaa mieltä
- Osittain eri mieltä
- Täysin eri mieltä

Muuta palautetta videosta

MAHADSANID/ KIITOS VASTAUKSISTASI! 😊

Liite 4: Somalinkielisen terveydenhoitajan palautelomake

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on tuottaa ohjausvideo somalivanhemmille lapsen 4-vuotisen LENE:stä, missä näytämme konkreettisesti mikä on LENE ja mitä siinä tehdään.

Meidän tavoitteena on lisätä somalivanhempien ymmärrys leikki-ikäisen lapsen neurologisesta arviosta eli LENES:stä. Tavoitteena on myös lisätä tietoa somaliperheille ja lievittää heidän pelkoja sekä lisätä tietoa siitä mikä on LENE ja miksi sitä tehdään.

Vastaa vapaamuotoisesti seuraaviin kysymyksiin.

Oliko mielestäsi video hyvin toteutunut?

Näytetiinkö videossa LENE:n kaikki osa-alueet?

Koitko videon olevan hyödyllinen somalivanhemmille?

Lisääkö video vanhempien tietämystä 4 v LENE:stä?

Koitko että videoon avulla pystytään lievittämään vanhempien pelkoja ja ennakkoluuloja?

Miten videossa tuli terveydenhoitajan ammattilaisuus esille?

Osasiko terveydenhoitaja selkeästi ohjeistaa lasta tehtävien suorittamisessa?

Muuta palautetta videosta

MAHADSANID/ KIITOS VASTAUKSISTASI! 😊

Liite 5: Huoltajan suostumus lomake

Opinnäytetyn videon käyttö lupa

Olemme videoineet somalinkielistä videota 4-vuotiaan lapsen neurologisesta arviosta opinnäytetyötämme varten 6.11.2017. Videossa esiintyy 4-vuotias tyttäremme. Videossa hän on nimellä Naciima, suojellaksemme hänen identiteettiä.

Tällä allekirjoituksella, saamme luvan käyttää videota terveydenhoitajien työvälineenä neuvoloissa.

Ystävällisin terveisin, opinnäytetyön tekijät:

Aniso Abdulkadir, Khadija Jama, Aniso Iidle

Paikka ja aika

Huoltajan allekirjoitus